بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سایت اینترنتی گلزارنور

http://golzarenoor.ir

خطبه شعبانیه خطبه‌ای از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم

خطبه شعبانیه درباره فضیلت و ارزش و جایگاه ماه رمضان در آخرین جمعه ماه شعبان توسط پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم ایراد شده و به خطبه شعبانیه معروف شده است. این خطبه را امام رضا علیه السلام با سلسله سندی که از طریق امامان قبلی به امام علی علیه السلام می‌رسد، نقل کرده است.

عبارات معروف «رمضان ماه میهمانی خدا» و «خواب روزه‌دار عبادت است.» با استفاده از مضامین این خطبه گفته شده است.

پیامبر صلی الله علیه وآله و سلم دررعایت ویژهٔ در این ماه اشاره می‌کند:

برشمردن ثواب روزه‌داری و پاره‌ای از عبادات در این ماه، تأکید بر محروم نماندن از آمرزش و رحمت الهی، بازشدن درهای رحمت خداوند، در زنجیر شدن شیاطین، رعایت اخلاق روزه‌داری، یاد گرسنگی و تشنگی قیامت، رعایت حال زیردستان، نیازمندان، سالمندان و خردسالان، صله رحم، افطاری دادن، هرچند به نیمی از خرما یا جرعه‌ای آب، کنترل چشم و گوش و زبان، توجه خاص به نماز و توبه و دعا و استغفار، تلاوت قرآن، صلوات بسیار، ترک مردم آزاری و خوش اخلاقی.

در ادامه خطبه، امام علی علیه السلام از برترین عمل در این ماه سؤال کردند و پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم ورع و ترک گناه را باارزش‌ترین عمل معرفی کردند و در حالی که می‌گریستند به ایشان بشارت شهادت در این ماه را دادند و فضایلی از امام برای مردم بیان کرده و انکارِ امامت امیرالمؤمنین علی علیه السلام را انکار نبوت خود دانستند.

متن خطبه شعبانیه

عَنِ الرِّضَا عَنْ آبَائِهِ عَنْ عَلِيٍّ علیه السلام قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلی الله علیه وآله خَطَبَنَا ذَاتَ يَوْمٍ فَقَالَ:

أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّهُ قَدْ أَقْبَلَ إِلَيْكُمْ شَهْرُ اللَّهِ بِالْبَرَكَةِ وَ الرَّحْمَةِ وَ الْمَغْفِرَةِ شَهْرٌ هُوَ عِنْدَ اللَّهِ أَفْضَلُ الشُّهُورِ وَ أَيَّامُهُ أَفْضَلُ الْأَيَّامِ وَ لَيَالِيهِ أَفْضَلُ اللَّيَالِي وَ سَاعَاتُهُ أَفْضَلُ السَّاعَاتِ

امام رضا علیه‌السلام، به نقل از پدرانش علیهم‌السلام، از امام علی علیه‌السلام: روزی پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم برای ما خطبه خواند و فرمود:

ای مردم! ماه خدا با برکت و رحمت و آمرزش به سوی شما رو کرده است. ماهی که نزد خدا، بهترین ماه‌هاست و روزهایش بهترین روزها و شب‌هایش بهترین شب‌ها و ساعت‌هایش بهترین ساعت‌هاست.

هُوَ شَهْرٌ دُعِيتُمْ فِيهِ إِلَى ضِيَافَةِ اللَّهِ وَ جُعِلْتُمْ فِيهِ مِنْ أَهْلِ كَرَامَةِ اللَّهِ أَنْفَاسُكُمْ فِيهِ تَسْبِيحٌ وَ نَوْمُكُمْ فِيهِ عِبَادَةٌ وَ عَمَلُكُمْ فِيهِ مَقْبُولٌ وَ دُعَاؤُكُمْ فِيهِ مُسْتَجَابٌ فَاسْأَلُوا اللَّهَ رَبَّكُمْ بِنِيَّاتٍ صَادِقَةٍ وَ قُلُوبٍ طَاهِرَةٍ أَنْ يُوَفِّقَكُمْ لِصِيَامِهِ وَ تِلَاوَةِ كِتَابِهِ

ماهی که در آن شما را به مهمانی خدا دعوت کرده اند و شما در آن از اهل کرامت خدا شده اید. نفس های شما در آن ثواب تسبیح و ذکر خدا دارد و خواب شما ثواب عبادت. اعمال شما در آن پذیرفته است و دعاهای شما مستجاب، پس، از پروردگار خویش با نیت های راستین و دل‌های پاک، بخواهید که توفیق روزه این ماه و تلاوت قرآن در آن را به شما عنایت فرماید.

فَإِنَّ الشَّقِيَّ مَنْ حُرِمَ غُفْرَانَ اللَّهِ فِي هَذَا الشَّهْرِ الْعَظِيمِ وَ اذْكُرُوا بِجُوعِكُمْ وَ عَطَشِكُمْ فِيهِ جُوعَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَ عَطَشَهُ وَ تَصَدَّقُوا عَلَى فُقَرَائِكُمْ وَ مَسَاكِينِكُمْ وَ وَقِّرُوا كِبَارَكُمْ وَارْحَمُوا صِغَارَكُمْ وَ صِلُوا أَرْحَامَكُمْ

پس شقی و بدبخت، آن کسی است که در این ماه بزرگ، از آمرزش خدا بی بهره شود. در این ماه با گرسنگی و تشنگی خود، گرسنگی و تشنگی روز قیامت را بیاد آورید. به فقیران و درماندگان کمک ویاری کنید. به پیران و کهن‌سالان احترام و به کودکانتان ملاطفت و مهربانی نموده و با خویشاوندان رفت و آمد داشته باشید.

وَ احْفَظُوا أَلْسِنَتَكُمْ وَ غُضُّوا عَمَّا لَا يَحِلُّ النَّظَرُ إِلَيْهِ أَبْصَارَكُمْ وَ عَمَّا لَا يَحِلُّ الِاسْتِمَاعُ إِلَيْهِ أَسْمَاعَكُمْ وَ تَحَنَّنُوا عَلَى أَيْتَامِ النَّاسِ يُتَحَنَّنْ عَلَى أَيْتَامِكُمْ وَ تُوبُوا إِلَى اللَّهِ مِنْ ذُنُوبِكُمْ

زبان خود را از گفتار ناشایست نگاه دارید. دیدگان خود را از دیدن ناروا و حرام بپوشانید و گوش‌های خود را از شنیدن آنچه نادرست است، باز دارید. با یتیمان مردم مهربانی کنید تا بعد از شما با یتیمان شما مهربانی کنند. از گناهان خود به سوی خدا توبه و بازگشت کنید.

وَ ارْفَعُوا إِلَيْهِ أَيْدِيَكُمْ بِالدُّعَاءِ فِي أَوْقَاتِ صَلَاتِكُمْ فَإِنَّهَا أَفْضَلُ السَّاعَاتِ يَنْظُرُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ فِيهَا بِالرَّحْمَةِ إِلَى عِبَادِهِ يُجِيبُهُمْ إِذَا نَاجَوْهُ وَ يُلَبِّيهِمْ إِذَا نَادَوْهُ وَ يُعْطِيهِمْ إِذَا سَأَلُوهُ وَ يَسْتَجِيبُ لَهُمْ إِذَا دَعَوْهُ

در اوقات نماز، دست‌های خود را به دعا بردارید، زیرا که وقت نماز بهترین ساعت‌هاست و در این اوقات، حق تعالی با رحمت، به بندگانش می نگرد و اگر با او مناجات کنند، پاسخشان دهد و چنانچه او را ندا کنند لبیکشان گوید و اگر از او بخواهند عطا کند و چون او را بخوانند مستجابشان گرداند.

أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ أَنْفُسَكُمْ مَرْهُونَةٌ بِأَعْمَالِكُمْ فَفُكُّوهَا بِاسْتِغْفَارِكُمْ وَ ظُهُورَكُمْ ثَقِيلَةٌ مِنْ أَوْزَارِكُمْ فَخَفِّفُوا عَنْهَا بِطُولِ سُجُودِكُمْ وَ اعْلَمُوا أَنَّ اللهَ أَقْسَمَ بِعِزَّتِهِ أَنْ لَا يُعَذِّبَ الْمُصَلِّينَ وَ السَّاجِدِينَ وَ أَنْ لَا يُرَوِّعَهُمْ بِالنَّارِ يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ

ای مردم! جان‌هایتان در گرو اعمال شماست. پس با طلب آمرزش از خدا، آن‌ها را از گرو، خارج کنید. پشت شما از بار گناهان سنگین است، پس با طولانی کردن سجده‌ها، آن را سبک گردانید و بدانید که حق تعالی به عزت خود سوگند یاد کرده است که نمازگزاران و سجده کنندگان در این ماه را عذاب نکند و در روز قیامت آن‌ها را از آتش دوزخ در امان دارد.

أَيُّهَا النَّاسُ مَنْ فَطَّرَ مِنْكُمْ صَائِماً مُؤْمِناً فِي هَذَا الشَّهْرِ كَانَ لَهُ بِذَلِكَ عِنْدَ اللهِ عِتْقُ نَسَمَةٍ وَ مَغْفِرَةٌ لِمَا مَضَى مِنْ ذُنُوبِهِ، قِيلَ يَا رَسُولَ اللهِ فَلَيْسَ كُلُّنَا يَقْدِرُ عَلَى ذَلِكَ فَقَالَ ص اتَّقُوا النَّارَ وَ لَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ اتَّقُوا النَّارَ وَ لَوْ بِشَرْبَةٍ مِنْ مَاءٍ

ای مردم! هرکه از شما روزه دار مؤمنی را در این ماه افطار دهد، نزد خدا پاداش بنده آزاد کردن و آمرزش گناهان گذشته‌اش را خواهد داشت. برخی از اصحاب گفتند: یا رسول الله! همه ما قادر به انجام آن نیستیم. حضرت فرمود: با افطار دادن روزه داران، از آتش جهنم به پرهیزید اگرچه به نصف دانه خرما و یا به یک جرعه آب باشد.

أَيُّهَا النَّاسُ مَنْ حَسَّنَ مِنْكُمْ فِي هَذَا الشَّهْرِ خُلُقَهُ كَانَ لَهُ جَوَازاً عَلَى الصِّرَاطِ يَوْمَ تَزِلُّ فِيهِ الْأَقْدَامُ وَ مَنْ خَفَّفَ فِي هَذَا الشَّهْرِ عَمَّا مَلَكَتْ يَمِينُهُ خَفَّفَ اللهُ عَلَيْهِ حِسَابَهُ وَ مَنْ كَفَّ فِيهِ شَرَّهُ كَفَّ اللهُ عَنْهُ غَضَبَهُ يَوْمَ يَلْقَاهُ وَ مَنْ أَكْرَمَ فِيهِ يَتِيماً أَكْرَمَهُ اللهُ يَوْمَ يَلْقَاهُ

ای مردم! هرکس اخلاق خود را در این ماه نیکو کند، از صراط، آسان بگذرد، آن روز که قدم‌ها، بر آن بلغزد. هرکس در این ماه کارهای غلامان و مستخدمان خود را سبک گرداند، خدا در قیامت حساب او را آسان کند. هرکس در این ماه از آزار رساندن به مردم خودداری کند، حق تعالی، روز قیامت، خشم خود را از او بازدارد. هرکس در این ماه یتیم بی پدری را گرامی دارد، خدا او را در قیامت عزیز گرداند.

وَ مَنْ وَصَلَ فِيهِ رَحِمَهُ وَصَلَهُ اللهُ بِرَحْمَتِهِ يَوْمَ يَلْقَاهُ وَ مَنْ قَطَعَ فِيهِ رَحِمَهُ قَطَعَ اللهُ عَنْهُ رَحْمَتَهُ يَوْمَ يَلْقَاهُ وَ مَنْ تَطَوَّعَ فِيهِ بِصَلَاةٍ كَتَبَ اللهُ لَهُ بَرَاءَةً مِنَ النَّارِ وَ مَنْ أَدَّى فِيهِ فَرْضاً كَانَ لَهُ ثَوَابُ مَنْ أَدَّى سَبْعِينَ فَرِيضَةً فِيمَا سِوَاهُ مِنَ الشُّهُورِ

هر کس در این ماه صله رحم کند و با خویشان بپیوندد، خدا او را در قیامت به رحمت خود واصل گرداند و هرکس در این ماه رابطه اش را با خویشان خود قطع کند، خداوند در قیامت رحمت خود را از او دریغ نماید. هرکس در این ماه نماز مستحبی بپا دارد، خداوند او را از آتش جهنم برهاند و کسی که نماز واجبی بجا آورد، خداوند ثواب هفتاد نماز واجب در ماه‌های دیگر را به او عطا کند.

وَ مَنْ أَكْثَرَ فِيهِ مِنَ الصَّلَاةِ عَلَيَّ ثَقَّلَ اللَّهُ مِيزَانَهُ يَوْمَ تَخِفُّ الْمَوَازِينُ وَ مَنْ تَلَا فِيهِ آيَةً مِنَ الْقُرْآنِ كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِ مَنْ خَتَمَ الْقُرْآنَ فِی غَيْرِهِ مِنَ الشُّهُورِ

هر کس در این ماه بسیار بر من صلوات فرستد، خداوند کفه سبک اعمال او را سنگین گرداند. و هر کس که در این ماه یک آیه از قرآن تلاوت کند، ثواب کسی را دارد که در ماه‌های دیگر قرآن را ختم کرده باشد.

أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ أَبْوَابَ الْجِنَانِ فِی هَذَا الشَّهْرِ مُفَتَّحَةٌ فَاسْأَلُوا رَبَّكُمْ أَنْ لَا يُغَلِّقَهَا عَنْكُمْ وَ أَبْوَابَ النِّيرَانِ مُغَلَّقَةٌ فَاسْأَلُوا رَبَّكُمْ أَنْ لَا يُفَتِّحَهَا عَلَيْكُمْ وَالشَّيَاطِينَ مَغْلُولَةٌ فَاسْأَلُوا رَبَّكُمْ أَنْ لَا يُسَلِّطَهَا عَلَيْكُمْ

ای مردم! درهای بهشت در این ماه گشوده است، از پروردگار خود بخواهید که آن‌ها را بر روی شما نبندد. و درهای جهنم در این ماه بسته است، از خدا بخواهید که آن‌ها را بر روی شما نگشاید. شیاطین در این ماه در غل و زنجیرند، از خدا بخواهید که آن‌ها را بر شما مسلط نگرداند.

قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ علیه السلام فَقُمْتُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا أَفْضَلُ الْأَعْمَالِ فِی هَذَا الشَّهْرِ؟ فَقَالَ يَا أَبَا الْحَسَنِ أَفْضَلُ الْأَعْمَالِ فِی هَذَا الشَّهْرِ الْوَرَعُ عَنْ مَحَارِمِ اللَّهِ

علی علیه السلام می فرماید: در این حال از جا برخاسته و عرض کردم، ای پیامبر خدا! برترین اعمال در این ماه چیست؟ حضرت فرمود: ای ابا الحسن! برترین اعمال در این ماه پرهیز از محرمات است.

ثُمَّ بَكَى فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا يُبْكِيكَ فَقَالَ يَا عَلِيُّ أَبْكِي لِمَا يَسْتَحِلُّ مِنْكَ فِی هَذَا الشَّهْرِ كَأَنِّي بِكَ وَ أَنْتَ تُصَلِّي لِرَبِّكَ وَ قَدِ انْبَعَثَ أَشْقَى الْأَوَّلِينَ شَقِيقُ عَاقِرِ نَاقَةِ ثَمُودَ فَضَرَبَكَ ضَرْبَةً عَلَى قَرْنِكَ فَخَضَبَ مِنْهَا لِحْيَتَكَ

سپس گریست. گفتم: ای پیامبر خدا! سبب گریه شما چیست؟ فرمود: ای علی! بر این می‌گریم که حرمت تو را در این ماه می شکنند. گویا می بینم تو در حال نماز برای پروردگار خویشی، که نگون‌بخت‌ترینِ اوّلین و آخرین، همو که برادر پی کننده ناقه قوم ثمود است، برمی خیزد و بر فرق سرت ضربتی می زند و محاسنت، از خون سرت رنگین می شود.

قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ علیه‌السلام فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَ ذَلِكَ فِی سَلَامَةٍ مِنْ دِينِي. فَقَالَ علیه‌السلام فِی سَلَامَةٍ مِنْ دِينِكَ

گفتم: ای پیامبر خدا! آیا در آن حالت، دینم سالم است؟ فرمود: دینت، سالم است.

ثُمَّ قَالَ یَا عَلِیُّ مَنْ قَتَلَکَ فَقَدْ قَتَلَنِی وَ مَنْ أَبْغَضَکَ فَقَدْ أَبْغَضَنِی وَ مَنْ سَبَّکَ فَقَدْ سَبَّنِی لِأَنَّکَ مِنِّی کَنَفْسِی رُوحُکَ مِنْ رُوحِی وَ طِینَتُکَ مِنْ طِینَتِی إِنَّ اللَّهَ تَبَارَکَ وَ تَعَالَی خَلَقَنِی وَ إِیَّاکَ وَ اصْطَفَانِی وَ إِیَّاکَ وَ اخْتَارَنِی لِلنُّبُوَّةِ وَ اخْتَارَکَ لِلْإِمَامَةِ وَ مَنْ أَنْکَرَ إِمَامَتَکَ فَقَدْ أَنْکَرَ نُبُوَّتِی یَا عَلِیُّ أَنْتَ وَصِیِّی وَ أَبُو وُلْدِی وَ زَوْجُ ابْنَتِی وَ خَلِیفَتِی عَلَی أُمَّتِی فِی حَیَاتِی وَ بَعْدَ مَوْتِی أَمْرُکَ أَمْرِی وَ نَهْیُکَ نَهْیِی . أُقْسِمُ بِالَّذِی بَعَثَنِی بِالنُّبُوَّةِ وَ جَعَلَنِی خَیْرَ الْبَرِیَّةِ إِنَّکَ لَحُجَّةُ اللَّهِ عَلَی خَلْقِهِ وَ أَمِینُهُ عَلَی سِرِّهِ وَ خَلِیفَتُهُ فی عِبَادِهِ

سپس فرمود: ای علی! هر کس تو را بکشد، مرا کشته است و هر کس تو را دشمن بدارد، مرا دشمن داشته است و هر کس تو را ناسزا گوید، مرا ناسزا گفته است؛ چرا که تو از من هستی، همچون جان من. روح تو، از روح من است و سرشت تو، از سرشت من. خدای متعال، من و تو را آفرید و من و تو را برگزید و مرا برای پیامبری، و تو را برای امامت، انتخاب کرد، هر کس امامت تو را انکار کند، نبوّت مرا انکار کرده است. ای علی! تو وصیّ من، پدر فرزندان من، همسر دختر من و جانشین من بر امّتم هستی، در حال حیاتم و پس از مرگم، فرمان تو، فرمان من است و نهی تو، نهی من است. سوگند به خدایی که مرا به نبوّت برانگیخت و مرا بهترینِ آفریدگان قرار داد، تو حجّت پروردگار بر خلق اویی و امین او بر رازش و جانشین او بر بندگانش.

منبع: بحار الانوار - جلد ۹۶ - صفحه ۱۵۷؛ عیون اخبار الرضا - جلد ۱ - صفحه ۲۹۵

سایت اینترنتی گلزارنور

http://golzarenoor.ir
